

Bijlage 3a

Voorstellen / standpunten Kiesraad	Reactie
Volmachten	
<p>De Kiesraad concludeert dat er geen aanleiding is om het stelsel van volmachtstemmen ter discussie te stellen. Wel vraagt de Kiesraad op een aantal punten om via voorlichting bepaalde zaken rondom het stemmen met volmacht beter voor het voetlicht te krijgen: het gaat daarbij om de volgende punten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dat de volmachtstem alleen samen met de eigen stem kan worden uitgebracht; - dat een bewindvoerder of een curator niet zonder expliciete volmachtverlening op de stempas kan stemmen voor een onder bewind of curatele gestelde kiezer - dat sommige volmachtgevers geen stemopdracht geven aan de volmachtnemer zodat deze zelf kan bepalen op wie hij stemt en voor de gevallen waarbij het initiatief van de volmacht niet uitgaan van de volmachtgever maar van de volmachtnemer. 	<p>Zoals in de brief aan de Kamer is geconcludeerd, ziet ook het kabinet geen reden tot aanpassing van het stelsel van volmacht stemmen. Voorlichting rondom het geven van volmachten blijft uiteraard van belang. Daarbij wordt aangetekend dat de voorlichtingscampagne op radio- en tv niet geschikt is voor boodschappen die slechts voor een klein deel van het electoraal van betekenis zijn. Deze kunnen wel via de internetsite van de voorlichtingscampagne worden gecommuniceerd of met gerichte voorlichting zoals ook is gebeurd door het verzenden van brieven over volmachtverlening aan instellingen voor personen met een verstandelijke beperking. Verder is een rol weggelegd voor het informatiepunt verkiezingen (een gezamenlijk initiatief van de Kiesraad en het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties) die kiezers met gerichte vragen hierover kunnen voorlichten.</p>
<p>De Kiesraad adviseert om het aantal volmachtstemmen niet alleen op te nemen in het proces verbaal van het stembureau maar ook in de processen verbaal van de gemeente, de hoofd en centrale stembureaus.</p>	<p>Ook het ministerie meent dat dit een goede zaak is en zal dit regelen bij een eerstvolgende wijziging van de Kieswet</p>
Stemperiode Caribisch Nederland	
<p>De Kiesraad adviseert om de dag van stemming in Caribisch Nederland met een dag te vervroegen. Dit zou er toe moeten leiden dat kiezers in Caribisch Nederland zich bij het uitbrengen van hun stem niet kunnen laten beïnvloeden door de officieuze uitslag in Europees Nederland.</p>	<p>De Kiesraad heeft al eerder in deze zin geadviseerd. Uit de parlementaire geschiedenis van het wetsvoorstel waarin het kiesrecht voor de inwoners van Caribisch Nederland is geregeld (Kamerstukken 31 956) blijkt dat de wetgever op dit punt een andere visie is toegedaan en het risico dat de inwoners van Caribisch Nederland zouden worden beïnvloed door de uitslagen van de stemming in Nederland als laag heeft ingeschat. Een dergelijke regeling heeft bovendien ook een nadeel: het bekend maken van de uitslag moet in Caribisch Nederland dan immers verboden worden anders zou deze van invloed kunnen zijn op het stemgedrag in Nederland. Zelfs met een verbod blijft daarop een risico aanwezig en is de potentiële impact veel groter dan andersom. Overigens is bij de evaluatie van de verkiezingen in Caribisch Nederland niet gebleken dat zich op dit punt problemen hebben voorgedaan. Weliswaar lag de opkomst lager dan in Nederland</p>

Bijlage 3a

	gebruikelijk maar dit wordt verklaard door andere zaken dan het al bekend zijn van de uitslagen.
Kiezers buiten Nederland	
De reden van langdurig verblijf in het buitenland is, naar het oordeel van de Kiesraad, niet langer relevant om als kiezer vanuit het buitenland per brief te kunnen stemmen. De Kiesraad wijst hierbij uitdrukkelijk op verblijf in het buitenland voor studie. De Kiesraad stelt voor de redactie van artikel M 1 op dit punt aan te passen.	In de praktijk is het momenteel al zo dat een kiezer geen motivering hoeft te geven bij zijn verzoek om als tijdelijk buiten Nederland verblijvende kiezer te stemmen. Dit punt zal in een eerstvolgende wijziging van de Kieswet worden geregeld.
Ondersteuningsverklaringen	
De Kiesraad adviseert de periode waarin ondersteuningsverklaringen kunnen worden afgelegd, te verlengen van één naar twee weken. Een ruimere periode geeft nieuwe politieke partijen meer gelegenheid de benodigde verklaringen te verkrijgen en vereenvoudigt daarmee hun toegang tot het verkiezingsproces.	De periode waarin ondersteuningsverklaringen kunnen worden afgelegd, viel bij de afgelopen verkiezingen midden in de zomer en was daarom problematisch. Het is evenwel uitzonderlijk dat deze periode in de zomer valt. Bij eerdere verkiezingen zijn er op dit punt geen klachten geweest. Toch zal dit advies worden overgenomen en zal een voorstel worden ingediend om de Kieswet op dit punt aan te passen.
De Kiesraad adviseert het aantal vereiste verklaringen van ondersteuning voor kieskring 20 (Bonaire) te verlagen van dertig naar tien. gelet op het feit dat het aantal kiesgerechtigden gering (circa 12.000) ten opzichte van de andere kieskringen en zij aanmerkelijk verspreider wonen dan in andere kieskringen. Dit maakt het voor nog niet vertegenwoordigde partijen moeilijker om de voor kandidaatstelling benodigde dertig ondersteuningsverklaringen te behalen.	Dit advies van de Kiesraad zal worden overgenomen in een eerstvolgende wijziging van de Kieswet.
Stemopneming	
Het aantal tellingen door het stembureau bij de stemopneming dienen drastisch te worden verminderd om de kans op fouten bij het invullen van het proces verbaal te verminderen. De twee tellingen die echt voor de uitslag van belang zijn, betreft het vaststellen van het aantal kiezers dat heeft deelgenomen en het aantal in de stembus aangetroffen stembiljetten. De tellingen van de begin en eindvoorraad stembiljetten, de niet toegelaten kiezers en de teruggegeven en onbruikbaar gemaakte dan wel door kiezers meegenomen stembiljetten kunnen achterwege blijven. Hiertoe dient de Kieswet en de daarop gebaseerde processen verbaal te worden aangepast.	Het kabinet heeft ook bij eerdere evaluaties aandacht gevraagd voor dit punt en aangegeven het wenselijk het proces verbaal voor de stembureauleden te vereenvoudigen (Kamerstukken 2009-2010, 31142 nr 22, 25 en 31). Nu ook deze Kiesraad deze mening is toegedaan, zal dit bij een eerstvolgende wijziging van de Kieswet worden geregeld.

Bijlage 3a

Incidentele voorstellen	
De Kiesraad adviseert artikel H 9 vijfde lid te schrappen omdat ook kandidaten buiten Nederland het model instemmingsverklaring via internet kunnen downloaden	Dit advies van de Kiesraad zal worden overgenomen in een eerstvolgende wijziging van de Kieswet
De Kiesraad adviseert in artikel Ya44 expliciet vast te leggen dat het Hof van Justitie van Aruba, Curaçao en Sint Maarten in kiesrechtzaken overeenkomstig de regeling van artikel I7 Kieswet versneld uitspraak doet.	Dit advies van de Kiesraad zal worden overgenomen in een eerstvolgende wijziging van de Kieswet
De Kiesraad adviseert in de Kieswet op te nemen dat van de zitting van het hoofdstembureau na de stemming openbare kennis wordt gegeven, analoog aan de regeling voor het centrale stembureau (artikel P 20).	De datum en tijd van deze zitting volgen uit de Kieswet zodat er geen noodzaak is, hiervan openbare kennis te geven. Dit in tegenstelling tot de zitting van het centraal stembureau waarvan de Kieswet niet voorschrijft wanneer deze precies wordt gehouden. Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties zal de gemeenten er op wijzen bij alle publicaties rondom verkiezingen ook de plaats en het tijdstip van deze zitting mee te nemen.
De Kiesraad adviseert in de Kieswet uitdrukkelijk op te nemen dat aan een kiezer wiens kiezerspas in ongereede is geraakt ook geen vervangende stempas kan worden verstrekt.	Het is niet mogelijk opnieuw een kiezerspas te verstrekken als deze in ongereede is geraakt omdat immers niet kan worden vastgesteld of dit het geval is. Het risico bestaat in dat geval dat de kiezer over twee stemmen zou kunnen beschikken. Er is immers geen landelijk register ingetrokken kiezerspassen. Uit het systeem van de wet volgt logischerwijs dat ook geen vervangende stempas kan worden verstrekt. Het is dus niet noodzakelijk dit expliciet in de wet vast te leggen. Wel kan dit punt in de voorlichting voor het voetlicht worden gebracht.